

Digest

Eforturile Republicii Moldova din perspectiva Rețelei anticorupție a OECD

În anul 2020, Republica Moldova s-a alăturat Planului de acțiune anticorupție de la Istanbul, program de evaluare *inter pares* al Rețelei anticorupție a OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development/Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) pentru Europa de Est și Asia Centrală, și a participat la pilotarea runde a V-a de monitorizare. Țara a fost evaluată în ceea ce privește 13 arii de activități anticorupție (arii de performanță), în baza indicatorilor și reperelor de evaluare agreeate de statele participante. Raportul de monitorizare pe țară a fost făcut public în iunie 2022. În corespundere cu procedura pilot, nu au fost făcute publice scorurile acordate, însă s-au listat punctele tari (indicatorii pentru care țara a obținut cele mai înalte scoruri) și punctele slabe (indicatorii pentru care țara a obținut cele mai joase scoruri). Evident, atât timp cât sunt indisponibile scorurile acordate per indicator, nu putem insista asupra faptului că o oarecare arie de performanță este cea mai problematică. Totuși, cu certitudine, în acest sens, ca studiu de caz poate servi Protecția avertizorilor de integritate, instrument care trebuie să fie valorificat, efectiv și plenar, de Republica Moldova.

Considerații generale

În anul 2020, Republica Moldova s-a alăturat Planului de acțiune anticorupție de la Istanbul, program de evaluare *inter pares* al Rețelei anticorupție a OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development/Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) pentru Europa de Est și Asia Centrală, și a participat la pilotarea runde a V-a de monitorizare.

Țara a fost evaluată în ceea ce privește 13 arii de activități anticorupție (arii de performanță), în baza indicatorilor și reperelor de evaluare agreeate de statele participante, și anume:¹

Arii de performanță	Indicatori
Politici anticorupție	<p>Politicile anticorupție sunt actualizate, bazate pe dovezi și includ domenii cheie de risc de corupție</p> <p>Elaborarea politicilor anticorupție este incluzivă și transparentă</p> <p>Politicile anticorupție sunt implementate efectiv</p> <p>Se asigură coordonarea și sprijinul pentru implementare</p> <p>Se asigură monitorizarea și evaluare regulată</p>
Conflict de interese	<p>Există un cadru legal și instituțional privind conflictul de interese</p> <p>Se asigură aplicarea imparțială și viguroasă a reglementărilor privind conflictul de interese</p> <p>Se publică informații despre conflictul de interese</p>
Dezvăluirea activelor și intereselor	<p>Dezvăluirea activelor și a intereselor se aplică pozițiilor cu risc ridicat de corupție</p> <p>Dezvăluirea activelor și a intereselor este cuprinzătoare și regulată</p> <p>Există un sistem electronic și este asigurată publicarea informațiilor din</p>

¹ Pentru mai multe detalii a se vedea: OECD (2021), Istanbul Anti-Corruption Action Plan 5th Round Monitoring: Pilot Performance Indicators, OECD Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia, <https://www.oecd.org/corruption/Istanbul-Anti-Corruption-Action-Plan-5th-Round-Monitoring-Pilot-Performance-Indicators-OECD-Anti-Corruption-Network-for-Eastern-Europe-and-Central-Asia.pdf>

	<p>declarații</p> <p>Este asigurată verificarea follow-up imparțială, eficientă și bazată pe risc a declarațiilor</p> <p>Se aplică sancțiuni disuasive și proporționale</p>
Protecția avertizorilor	<p>Protecția avertizorilor este garantată prin lege</p> <p>Există mecanisme eficiente pentru a asigura aplicarea în practică a protecției avertizorilor</p> <p>Publicul este conștient și are încredere în mecanismele de protecție existente</p> <p>Sistemul de protecție a avertizorilor este funcțional și protecția este asigurată în practică</p>
Independența justiției	<p>Mandatul judiciar este garantat în drept și în practică</p> <p>Numirea și promovarea judecătorilor se bazează pe merit, implicarea organelor politice este limitată</p> <p>Președinții instanțelor nu interferează cu independența judiciară</p> <p>Bugetul judiciar și remunerația garantează autonomia financiară a judiciarului și a judecătorilor</p> <p>Statutul, componența, mandatul și funcționarea Consiliului Judiciar garantează independența judiciară și integritatea</p> <p>Repartizarea cauzelor între judecători este transparentă și obiectivă – hotărârile judecătorești sunt deschise publicului</p> <p>Judecătorii sunt trași la răspundere prin proceduri imparțiale de luare a deciziilor care protejează împotriva arbitrariului</p>
Independența Procuraturii	<p>Procurorul general este numit și eliberat din funcție în mod transparent și pe motive obiective</p> <p>Numirea și promovarea procurorilor se bazează pe merit și pe proceduri clare</p> <p>Bugetul Procuraturii și salarizarea procurorilor le garantează autonomie financiară și independență</p> <p>Statutul, componența și funcționarea Consiliului Procurorilor garantează independența Procuraturii</p> <p>Atribuirea cauzelor între procurori este transparentă și obiectivă</p> <p>Procurorii pot contesta ordinele pe care le primesc</p> <p>Procurorii sunt trași la răspundere prin proceduri imparțiale de luare a deciziilor care protejează împotriva arbitrarului</p>
Integritatea în achizițiile publice	<p>Sistemul de achiziții publice este cuprinzător și funcționează bine</p> <p>Contestațiile privind achizițiile sunt abordate</p> <p>Pentru încălcările legate de achiziții se aplică sancțiuni disuasive și proporționale</p> <p>Achizițiile publice sunt transparente, cu supraveghere independentă</p>
Integritatea în afaceri	<p>Consiliile de administrație ale companiilor listate/cotate la bursă sunt responsabile de supravegherea managementului riscurilor de corupție</p> <p>Se asigură dezvăluirea publică a proprietarilor (beneficiarilor) efectivi ai tuturor companiilor înregistrate în țară</p> <p>Există stimulente pentru toate tipurile de companii pentru a-și îmbunătăți integritatea operațiunilor</p> <p>Există mecanisme pentru a răspunde preocupărilor tuturor companiilor legate de corupție și solicitarea de mită de către funcționarii publici</p> <p>Statul își îndeplinește rolul de proprietar activ și informat al întreprinderilor de stat și asigură integritatea guvernării acestora și și operațiunilor</p>
Sanționarea infracțiunilor de corupție	<p>Răspunderea pentru infracțiunile de corupție este aplicată efectiv</p> <p>În practică se aplică sancțiuni proporționale și disuasive pentru corupție</p> <p>Termenul de prescripție și imunitățile nu împiedică investigarea și urmărirea penală eficace a corupției</p>

	Statisticile privind sancționarea infracțiunilor de corupție sunt utilizate pentru analiză și sunt disponibile pentru public
Atragerea la răspundere a persoanelor juridice	<p>Legea prevede un standard efectiv de răspundere a persoanelor juridice</p> <p>Sancțiunile pentru persoanele juridice sunt proporționale și disuasive</p> <p>Apărarea prin diligență (conformitate) este în vigoare</p> <p>Termenele de prescripție și de investigare nu împiedică răspunderea efectivă a persoanelor juridice</p> <p>Persoanele juridice sunt atrase la răspundere în practică</p> <p>Statisticile de atragere la răspundere a persoanelor juridice sunt utilizate pentru analiză și sunt disponibile pentru public</p>
Recuperarea și administrarea veniturilor provenite din corupție	<p>Funcțiile de identificare, urmărire, administrare și recuperare a bunurilor ilicite sunt îndeplinite de funcționari specializați</p> <p>Identificarea și urmărirea veniturilor provenite din corupție sunt eficiente</p> <p>Măsurile de confiscare sunt aplicate în cazurile de corupție</p> <p>Se asigură recuperarea și administrarea ulterioară, efectivă și transparentă, a veniturilor provenite din corupție</p> <p>Administrarea bunurilor confiscate sau înghețate este eficientă din punct de vedere al costurilor și transparentă</p> <p>Sunt colectate, analizate și publicate datele privind recuperarea și administrarea activelor provenite din corupție</p>
Investigarea și urmărirea penală a corupției la nivel înalt	<p>Lupta împotriva corupției la nivel înalt constituie o prioritate înaltă</p> <p>Statisticile penale privind corupția la nivel înalt sunt publicate, analizate și utilizate în actualizarea politicii</p> <p>Corupția la nivel înalt este detectată și investigată în mod activ</p> <p>Răspunderea pentru infracțiunile de corupție la nivel înalt este aplicată în mod eficient, independent și imparțial</p>
Organe specializate de investigații și de urmărire penală	<p>Se asigură specializarea anticorupție a ofițerilor de investigații și de urmărire penală</p> <p>Se asigură specializarea anticorupție a procurorilor</p> <p>Numirea conducătorilor organelor specializate este transparentă și bazată pe merit, mandatul lor fiind protejat de lege</p> <p>Personalul organelor specializate este imparțial și autonom față de presiunea externă și internă</p> <p>Organele specializate dispun de resurse umane și financiare corespunzătoare</p> <p>Organele specializate dispun de competențele, instrumentele și expertiza necesare</p> <p>Activitatea procurorilor anticorupție și a ofițerilor (de investigații și de urmărire penală) anticorupție este transparentă și auditată</p> <p>Ofițerii și procurorii anticorupție sunt trași la răspundere</p>

Punctele tari și punctele slabe ale Republicii Moldova

Raportul de monitorizare pe țară a fost făcut public în iunie 2022.² În corespundere cu procedura pilot, nu au fost făcute publice scorurile acordate, însă s-au listat punctele tari (indicatorii pentru care țara a obținut cele mai înalte scoruri) și punctele slabe (indicatorii pentru care țara a obținut cele mai joase scoruri).

Astfel, Republica Moldova a obținut cele mai înalte scoruri pentru următorii indicatori:

² OECD (2022), Anti-Corruption Reforms in Moldova: Pilot 5th Round of Monitoring under the OECD Istanbul Anti-Corruption Action Plan, <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/corruption/acn/anti-corruption-reforms-in-moldova.htm>

- politicile anticorupție sunt actualizate, bazate pe dovezi și includ domenii cheie de risc de corupție;
- elaborarea politicilor anticorupție este incluzivă și transparentă;
- se asigură monitorizarea și evaluarea regulată a politicilor anticorupție;
- se asigură aplicarea imparțială și viguroasă a reglementărilor privind conflictul de interese;
- dezvăluirea activelor și a intereselor se aplică pozițiilor cu risc ridicat de corupție;
- repartizarea cauzelor între judecători este transparentă și obiectivă – hotărârile judecătorești sunt deschise publicului;
- contestațiile privind achizițiile sunt soluționate;
- termenele de prescripție și de investigare nu împiedică răspunderea efectivă a persoanelor juridice;
- funcțiile de identificare, urmărire, administrare și recuperare a bunurilor ilicite sunt îndeplinite de funcționari specializați;
- identificarea și urmărirea veniturilor provenite din corupție sunt eficiente.

În ceea ce privește scorurile cele mai joase, acestea au fost obținute pentru următorii indicatori:

- există mecanisme eficiente pentru a asigura aplicarea în practică a protecției avertizorilor;
- publicul este conștient și are încredere în mecanismele de protecție existente;
- mandatul judiciar este garantat în drept și practică;
- numirea și promovarea procurorilor se bazează pe merit și pe proceduri clare;
- atribuirea cauzelor între procurori este transparentă și obiectivă;
- procurorii pot contesta ordinele pe care le primesc;
- pentru încălcările legate de achiziții se aplică sancțiuni disuasive și proporționale;
- integritatea în afaceri;
- sancționarea infrațunilor de corupție;
- investigarea și urmărirea penală a corupției la nivel înalt;
- se asigură specializarea anticorupție a procurorilor;
- personalul organelor specializate anticorupție este imparțial și autonom față de presiunea externă și internă.

Evident, atât timp cât sunt indisponibile scorurile acordate Republicii Moldova per indicator, nu putem insista asupra faptului că o oarecare arie de performanță este cea mai problematică. Totuși, cu certitudine, în acest sens, ca studiu de caz poate servi Protecția avertizorilor de integritate, instrument care rămâne mai puțin valorificat de Republica Moldova.

Studiu de caz: Protecția avertizorilor de integritate

Protecția avertizorilor de integritate este tratată, în virtutea art. 10 alin. (1) lit. h) din Legea integrității, nr. 82/2017, ca măsură de asigurare a integrității instituționale. Legea citată, în art. 18, conține și anumite începuturi de reglementări ale domeniului.

Aceste începuturi au fost dezvoltate printr-o lege specială – Legea nr. 122/2018 privind avertizorii de integritate. Astfel, Republica Moldova este una din puținele țări care are o lege dedicată acestei politici.

Legea menționată urmărește sporirea cazurilor de dezvăluire a practicilor ilegale și a altor dezvăluiri de interes public prin:

- promovarea climatului de integritate în sectoarele public și privat;
- asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva răzbunării în contextul examinării dezvăluirilor de interes public ale practicilor ilegale;
- prevenirea și sancționarea răzbunărilor împotriva avertizorilor de integritate.

Legea nr. 122/2018 reglementează dezvoltările practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, procedura de examinare a acestor dezvoltări, drepturile avertizorilor de integritate și măsurile de protecție a lor, obligațiile angajatorilor, competențele autorităților responsabile de examinarea unor asemenea dezvoltări și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate. Este de remarcat că, în sensul legii, prin dezvoltare a manifestărilor de corupție, după cum sunt definite și enumerate în Legea integrității nr. 82/2017, a încălcărilor de mediu, a încălcărilor drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a celor ce țin de securitatea națională, precum și a altor încălcări, acțiuni sau inacțiuni care amenință sau prejudiciază interesul public.

La rândul lor, prevederile legii au fost dezvoltate prin Regulamentul privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvoltărilor practicilor ilegale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 23/2020. Regulamentul stabilește procedura de raportare internă a dezvoltărilor practicilor ilegale de către angajații entităților publice și private, precum și procedura de înregistrare și examinare a dezvoltărilor practicilor ilegale, de recunoaștere în calitate de avertizor de integritate și de aplicare a măsurilor de protecție față de angajații care dezvoltă cu bună-credință și în interes public practicile ilegale interne.

Potrivit celor reținute în Raportul OECD, cadrul legal al Republicii Moldova se extinde asupra majorității potențialilor avertizori atât din mediul public, cât și din cel privat, și prevede posibilitatea raportării prin diferite canale. Instituțiilor publice li se cere stabilirea unor mecanisme interne de raportare. Legea interzice represaliile împotriva avertizorilor și conține garanții împotriva dezvoltării identității lor. Totuși, unele dintre dispozițiile legii nu sunt suficient de clare și lasă loc pentru interpretări care ar dăuna avertizorilor. Legea nu prevede măsuri de protecție importante, cum ar fi consultarea, protecția provizorie, asistența juridică garantată de stat, acordarea de compensații, reintegrarea, asistență medicală și psihologică. De asemenea, nu sunt permise avertizările anonime. Centrul Național Anticorupție (CNA) și Avocatul Poporului (Ombudsman) sunt autorități centrale responsabile de recepționarea avertizărilor externe și protecția avertizorilor. Cu toate acestea, aceste autorități nu au suficient personal dedicat nemijlocit acestor aspecte, iar Ombudsmanul reclamă și lipsa unor competențe legale adecvate. În consecință, încrederea generală a publicului în sistem pare a fi scăzut, așa cum demonstrează și numărul mic de avertizări. De altfel, nu sunt disponibile nici statistici complete, din cauza lipsei vreunei autorități responsabile pentru colectarea și analiza datelor relevante domeniului.

În confirmarea celor reținute de OECD, o recentă evaluare a implementării acestei politici în anul 2020 de către 9 ministere a demonstrat existența mai multor curențe.³

Evaluarea s-a desfășurat prin urmărirea:

- numărului manifestărilor de corupție denunțate de către agenții publici conducătorilor entităților publice și agențiilor anticorupție;
- numărului avertizărilor de integritate depuse în cadrul entităților publice;
- numărului avertizărilor de integritate transmise la CNA;
- numărului avertizorilor de integritate supuși protecției;
- existenței registrului avertizărilor de integritate și desemnarea persoanei responsabile de ținerea acestuia.

Astfel, în mod surprinzător, s-a constatat că, deși în rapoartele de auto-evaluare pentru anul 2020 privind implementarea Planului de acțiuni al Strategiei naționale de integritate și anticorupție,

³ Pentru detalii a se vedea: CNA, Raport, Evaluarea inițiativelor ordinare anticorupție ale autorităților publice din Republica Moldova: implementarea a 10 politici în 2020, Chișinău, 2021, pp. 11-12, https://cna.md/public/files/RAPORT_EIA_2021_FINAL.pdf

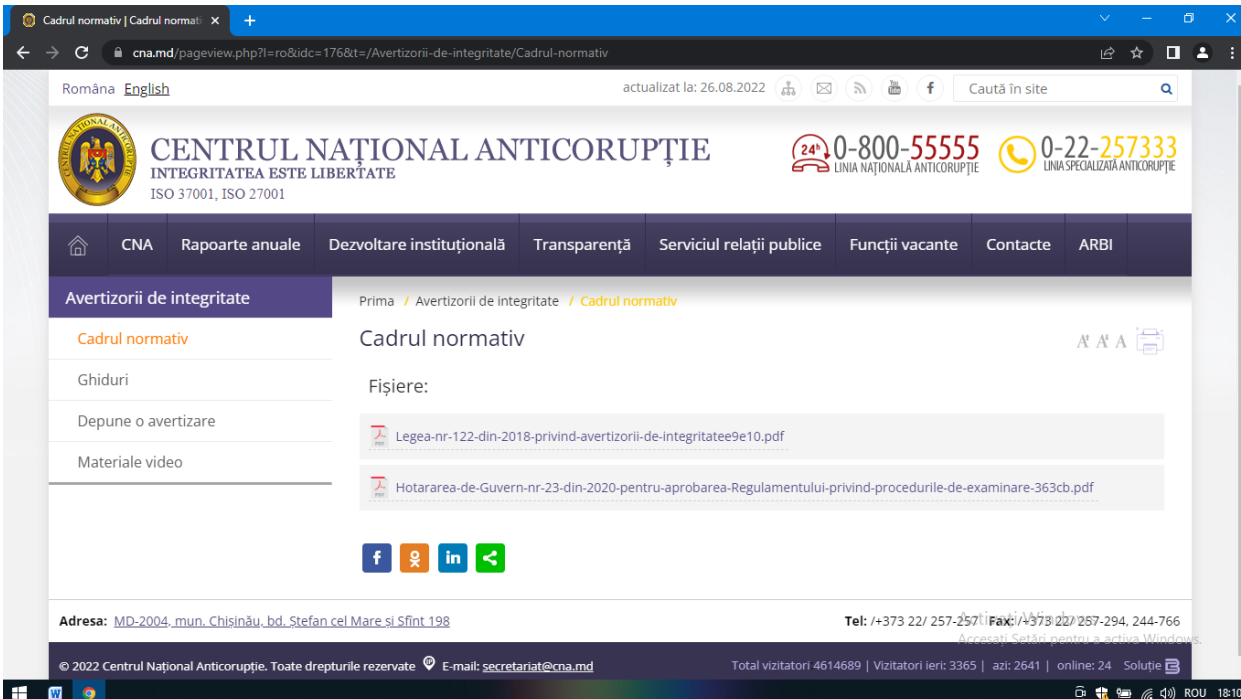
majoritatea subiecților susțineau că au elaborat și mențin registrele avertizărilor de integritate, au desemnat persoane responsabile de ținerea acestor registre, totuși, chestionarea efectuată în cadrul procesului de evaluare a demonstrat o altă stare de fapt – doar o parte din subiecți au ajustat și au creat infrastructura pentru înregistrarea și investigarea avertizărilor de integritate și anume.

Inexistența avertizărilor de integritate a fost explicată diferit. Unele entități au susținut că angajații instituției nu cunosc/înțeleg ce este o avertizare de integritate, dar și că angajaților le este frică, altele cred că instituția avertizorului e privită negativ de către personal. Este de menționat că o parte din entitățile evaluate au insistat că lipsa avertizărilor este determinată de lipsa, în cadrul instituțiilor, a practicilor ilegale.

În fond, nu putem să nu fim de acord cu concluziile evaluării - instituția avertizorilor de integritate nu a fost popularizată și explicată de o manieră suficientă, angajații în mare parte nu percep această instituție ca un mecanism veritabil de reacție la practicile ilegale din instituții, iar mecanismele create (dacă au fost create) nu sunt suficient de sigure sau nu oferă siguranța potențialilor avertizori de integritate.

Nici în partea ce ține de avertizările externe, starea de fapt nu pare a fi mai bună. Rapoartele CNA nu cuprind statistici generalizate care ne-ar convinge că mecanismul funcționează – CNA pare să nu cuantifice separat avertizările externe. Totuși, este de menționat că pagina web a CNA dispune de un modul dedicat avertizorilor de integritate care conține câteva compartimente:

- Cadrul normativ;
- Ghiduri;
- Depune o avertizare;
- Materiale video.

The screenshot displays the website of the National Anti-Corruption Center (CNA). The page is titled 'Cadrul normativ' (Normative Framework) under the 'Avertizorii de integritate' (Integrity Reporting) section. The header features the CNA logo, the motto 'INTEGRITATEA ESTE LIBERTATE' (Integrity is Liberty), and contact information including the national anti-corruption hotline (0-800-55555) and a specialized line (0-22-257333). The navigation menu includes 'CNA', 'Rapoarte anuale', 'Dezvoltare instituțională', 'Transparență', 'Serviciul relații publice', 'Funcții vacante', 'Contacte', and 'ARBI'. The main content area lists two documents: 'Legea-nr-122-din-2018-privind-avertizorii-de-integritatee9e10.pdf' and 'Hotararea-de-Guvern-nr-23-din-2020-pentru-approbarea-Regulamentului-privind-procedurile-de-examinare-363cb.pdf'. The footer provides the address (MD-2004, mun. Chișinău, bd. Stefan cel Mare si Sfint 198), contact details (Tel: +373 22/ 257-2571, Fax: +373 22/ 257-294, 244-766), and copyright information (© 2022 Centrul Național Anticorupție. Toate drepturile rezervate). The page also shows a visitor count and a Windows taskbar at the bottom.

Sursa: Pagina web a CNA –

<https://www.cna.md/pageview.php?l=ro&idc=176&t=/Avertizorii-de-integritate/Cadrul-normativ>

Această constatare nu poate fi reținută pentru pagina web a Ombudsmanului, care, însă la accesare, oferă posibilitatea depunerii on-line a cererii de protecție în calitate de avertizor de integritate.

*Sursa: Pagina web a Ombudsmanului –
<http://ombudsman.md/avertizari-de-integritate/>*

Mai mult, rapoartele instituționale conține informații privind protecția avertizorilor de integritate. Potrivit Raportului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2021,⁴ în perioada anilor 2019-2021, Ombudsmanul a înregistrat 11 cereri (7 cereri în anul 2021), prin care persoanele care se consideră avertizori de integritate au solicitat protecție. Din toate cererile examinate, doar într-un caz s-a reușit soluționarea prin repunerea în drepturi a persoanei. Urmare a recomandărilor Ombudsmanului, angajatorul a încetat orice formă de răzbunare asupra avertizorului de integritate. Din examinarea primară a mai multor cereri privind acordarea protecției avertizorilor de integritate, Ombudsmanul reclamă cunoașterea insuficientă a specificului, scopului mecanismului avertizorilor de integritate și posibilitatea utilizării acestui instrument. De cele mai multe ori solicitanții confundă mecanismul avertizorilor de integritate cu mecanismul influențelor necorespunzătoare sau cu aspecte ale unor litigii de muncă. De asemenea, au fost înregistrate cazuri de adresare tardivă către Ombudsman. Astfel, în 11 cereri parvenite, solicitanții protecției au fost informați despre instrumentele pe care urmează să le utilizeze în vederea apărării drepturilor și libertăților sale. Repunerea în drepturi a avertizorilor de integritate constituie un proces complex și de durată, astfel 6 asemenea cazuri se află în examinare mai mult de un an de zile. Angajatorilor le-au fost înaintate avize cu recomandări de repunere imediată în drepturi a avertizorilor de integritate potrivit garanțiilor oferite de lege, însă recomandările nu au fost implementate de către angajatori, iar avertizorii de integritate au contestat ordinele de sancționare în instanța de judecată. În 6 cazuri, Ombudsmanul a intervenit în proces, pentru a depune concluzii în vederea apărării drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor, iar într-un caz angajatorul încă nu a oferit un răspuns cu privire la implementarea recomandărilor care i-au fost adresate. Cu referire la primul caz al avertizorului de integritate, examinat de Ombudsman, Curtea Supremă de Justiție a anulat deciziile primelor două instanțe, care s-au pronunțat în favoarea avertizorului de integritate și au dispus anularea ordinului de concediere și restabilirea persoanei în funcția deținută anterior. În prezent, cererea depusă de acest avertizor de integritate se află pe rolul CtEDO. Este de menționat, că în acest caz, dar și în altele, instanțele judecătorești, deși au acceptat depunerea de către Ombudsman a

⁴ Oficiul Avocatului Poporului, Raportul privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2021, Chișinău, 2022, pp. 57-58, http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/03/AP_raport_2021.pdf

concluziilor, în hotărârile sale nu fac trimitere la mecanismele de protecție oferite de Legea nr. 122/2018.

Concluzii și recomandări

În general, Republica Moldova va trebui să examineze în detalii toate cele reținute de OECD, dar și să intervină în domeniile care au fost constatate problematice.

În particular, cu referire la Protecția avertizorilor de integritate, ar fi de recomandat autorităților responsabile:

- exercitarea controlului parlamentar asupra executării Legii nr. 122/2018, precum și evaluarea ex-post de impact a acesteia, fiind necesar să se analizeze: realizarea obiectivelor legii; impactul legii asupra societății în general, dar și asupra unor anumite grupuri, sectoare, domenii specifice; consecințele legii, efectele economice, financiare, sociale, administrative și de altă natură; motivele care au întârziat sau periclitat implementarea legii;
- examinarea recomandărilor OECD și reconsiderarea cadrului normativ aferent domeniului pornind de la standardele internaționale (Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, Recomandarea CM/Rec(2014)7 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre privind protecția avertizorilor de integritate, Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (Guja contra Moldovei, Bucur și Toma contra României));
- sensibilizarea publicului privind avertizările de integritate ca instrument de prevenire a corupției;
- popularizarea instrumentului prin ghiduri de aplicare, modele de cereri, oferirea posibilității depunerii on-line a cererilor;
- mediatizarea rezultatelor obținute în implementarea politicii;
- îmbunătățirea raportării privind implementarea politicii prin setarea unor indicatori SMART (Specifici, Măsurabili, Accesibili, Relevanți și Încadrați în timp) de performanță care ar fi monitorizați cu regularitate – clarificarea mecanismului de raportare, generalizare și analiză a statisticilor relevante;
- instruirea suplimentară a personalului specializat dedicat domeniului.

Acest material a fost publicat în cadrul proiectului "Mobilizarea societății civile pentru monitorizarea și sesizarea asupra integrității instituțiilor statului și activităților anticorupție în Moldova" implementat de Transparency International - Moldova, cu susținerea financiară a Secției Justiție Penală și Aplicare a Legii a Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Chișinău.